

ВЕКОВНОТО РОПСТВО ГО

Муслиманските организации на Балканот сè почесто се занимаваат со одговорите на следниве прашања. Каков е карактерот на исламското будење на Балканот? Кои насоки на будењето се присутни? Кои се неговите манифестации? Кои се носителите? Какви се пречките со кои се соочува? Во која мера може да се зборува за исламскиот радикализам и екстремизам на Балканот?

Пишува:
Мишко ТАЛЕСКИ

Муслиманите на Балканот претставуваат мошне хетерогена структура во секој поглед: политички, етнички, јазичен, културен и што е најважно верски. Исламските организации сметаат дека немуслиманите ги нагласуваат нивните заеднички особини, генерирајќи така страв од исламската закана на Полуостровот. Првиот контакт на Балканот со исламот датира од VIII век, кога исламска војска го запоседнала Цариград и со своите чети дошла до Солун и Едрене. Денешните балкански муслимани датираат од времето на османските освојувања и владеењето на овие простори. Тие преминувале во исламот за време на петвековното турско ропство, а потоа само за неколкудецениско христијанско владение дел од тие исламизирани христијани се вратиле на својата католичка или православна вера.

ЗА БРОЈНОСТА НА БАЛКАНСКИТЕ МУСЛИМАНИ

Не постојат прецизни податоци за тоа колку муслимани има на Балканот. Се проценува дека има околу 9,5 милиони или приближно 23 проценти од вкупното население на Полуостровот. Само во Албанија и на Косово тие се апсолутно мнозинство, додека во Босна се релативно мнозинство. Мнозинство се и во Санџак, но тој нема своја автономија, односно политичко-правен субјективитет. Во Македонија муслиманите се околу 30 проценти од вкупното население, во Бугарија ги има 13 отсто, додека во Романија, Грција, Хрватска и во Словенија бројките се занемарливи. Токму оваа демографска состојба на муслиманите на Балканот го иницира нивното исламско будење. На овие простори муслиманите, главно, се автохтоно население, кое го примило исламот во текот на неколку векови. Тука влегуваат: Илирите (Албанците), Словените (Бошњаци, Македонците муслимани, Горанците и бугарските муслимани или Помаците). Помал број од нив се доселеници, пред сè, Турците. Муслиманите на Балканот говорат десетина јазици. Највлијателни се албанскиот, босанскиот, турскиот, ромскиот и бугарскиот јазик. "Свет јазик" им е арапскиот и речиси сите овие заедници имаат склоност кон ориенталните јазици. Турскиот јазик, пред сè, бил јазик

на администрацијата, персискиот на поезијата, а арапскиот на исламското учење. Балканските муслимани главно се следбеници на т.н. ханифиски меџеб, а културно-цивилизациски припаѓаат на османската културна зона. Меѓу нив има мал процент бектеши (околу 20 отсто во Албанија и малку во Македонија), потоа алевии во Бугарија и други. Најчестиот облик на организирање на балканските муслимани е Исламската заедница на чело со "реис - ул - улема" или големиот муфтија. Територијално најголема е Исламската заедница во Босна и Херцеговина, која ги опфаќа и заедниците од Хрватска, Словенија и од Санџак. Нема никакви сомневања дека Исламската заедница во Босна е најсилна во организациона, кадровска и материјална смисла на зборот. Политичко-правниот статус на муслиманите на Балканот значајно варира од држава во држава и перманентно се менува. Тој статус зависи од нивниот број, но и од идеологијата на режимот под кој тие живеат.

РОМАНИЈА

Муслиманската заедница во Романија, главно, ја има во областа Добруџа. Тие имаат потекло од т.н. хенефиски меџеб и потекнуваат од четири етнички групи: Турци, Татари, Роми и Албанци. Татарско-турските муслимани и арапските муслимани живеат паралелни животи. Се проценува дека вкупниот број муслимани во Романија

изнесува само 1 отсто од населението, за што нема официјална потврда. Денес во оваа држава има 80 џамии, кои вршат служба. Во Парламентот романските муслимани ги претставуваат двајца пратеници, кои доаѓаат од две политички организации на турско-татарската заедница. Муслиманите во Романија имаат организирана исламска заедница со седиште во Константа.

ГРЦИЈА

По размената на населението меѓу Турција и Грција во 1923 година, единствени муслимани кои останаа во Грција биле три мали групи од 120.000 до 150.000 жители или околу 2 отсто од вкупната грчка популација. Покрај домицилните муслимани, значајно е и присуството на муслиманите од Албанија, кои често мораат да ги менуваат своите муслимански имиња (барем така се жалат Албанците кои наводно морале да прифатат грчко-православни имиња, дури и вера за да добијат работна виза). Во Грција има околу 250 џамии.

БУГАРИЈА

Според пописот од 1992 година, во Бугарија имало околу 1.110.000 муслимани или 13,1 проценти од вкупното население. Од нив, 92,3 отсто се сунии, а 7,7 процен-

ИНВОЛВИРА ИСЛАМОТ

ти се шии. Бугарската муслиманска заедница ја сочинуваат три различни етнички групи: исламизирани Бугари попознати како Помаци, потоа Турци како најбројна муслиманска заедница во Бугарија и Татари. Во минатото бугарските муслимани биле изложени на обиди за насилна асимилација, а и денес постојат сили кои сакаат да ги неутрализираат. Во текот на деведесеттите години на минатиот век, исламските мисионери од муслиманскиот

едно таа е и најсиромашната и најизолираната земја на стариот континент. Заедно со Бошњаци, Албанците се европски народ, кој во најголем процент го прифатил исламот. Истовремено Албанците се и најбројниот муслимански народ на Балканот. Се смета дека во Албанија, Косово, Македонија и Црна Гора ги има вкупно околу пет милиони. По падот на најортодоксниот комунистички режим во 1991 година, Албанија ја зафати бран на верско будење, вклучувајќи го исламското будење. Основниот проблем на Исламската заедница во Албанија бил и останува лошата кадровска структура, која е најслаба на Балканот. Во 1991 година Албанија имала само стотина исламски верски службеници, главно, во поодминати години, без никаков контакт со надворешниот свет, а особено не со исламскиот. Според некои проценки, во 1994 година во оваа земја имало околу 200 активни имами. Покрај лошата кадровска структура албанската Исламска заедница има проблеми и со исклучително скромните финансиски ресурси, потоа бројното присуство на немуслимански мисионерски организации, чиј број во Албанија е запрепаствувачки голем. Во првите три години по падот на комунизмот се отворени де-

сет медресети во кои се образувале 1.504 ученици од кои 55 ученички.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Муслиманската заедница во БиХ е најорганизирана и верски најзрела групација на муслиманите на Балканот. Иако муслиманите на Косово и во Албанија се побројни и процентуално најзастапени, сепак Босна е центар на исламот на Балканот. Босанските муслимани велат дека се потомци на автохтоните Словени, Бошњаци. Денес во Босна има околу 2 милиона муслимани, од кои многумина се во Европа и во Америка каде што живеат или работат. Тие имаат и бројна дијаспора во Турција. Во Исламската заедница на Босна работат околу 15 доктори на науки, нешто повеќе магистри и околу 500 дипломирани студенти на разни свети исламски школи. Образовниот систем се состои од Факултет на исламските науки во Сараево, исламски педагошки академии во Зеница, Бихаќ и Нови Пазар, шест медреси (средни верски училишта) и по една во Загреб и Нови Пазар. Во составот на Исламската заедница активна е и библиотека на Гази Хусревбег, стара повеќе од 450 години, потоа издавачкиот центар Ел Ка-

лем, Центарот за исламска архитектура, новинската агенција МИНА и други служби.

КОСОВО

Муслиманската заедница на Косово брои нешто помалку од два милиона муслимани. Етнички најбројни се Албанците и тие сочинуваат од 90 до 95 проценти од населението. Општо е прифатена тезата дека за косовските Албанци нацијата е поважна од верата. Денес на Косово постои официјална Исламска заедница со седиште во Приштина, со која претседава големиот муфтија д-р Реџеп Боја. На Косово има три медреси или поточно една со три одделинија и Факултет за исламски науки, отворен на 7 декември 1992 година.

САНЏАК

Според пописот од 1991 година, околу 54 проценти од 420.000 Санџаклии биле муслимани. Околу 80.000 од нив се иселиле во Босна и во други земји. Според муслиманите, тоа наводно е направено под притисок на српските власти во периодот март 1992 - декември 1993 година. За верскиот живот во Санџак се грижат т.н. мешхат, на чело со муфтијата Муарем Зукорлиќ.

свет дошле и во Бугарија. Со нивна помош повторно е отпечатен преводот на Куранот на бугарски јазик. Денес во Софија постои Висок исламски институт, на кој досега само мал број муслимани имаат завршено верско образование.

АЛБАНИЈА

Албанија е единствената европска земја со апсолутно муслиманско мнозинство. Во-

ADNAN REISEN

STUTTGART

ADNAN D.o.o. Lazani
Tel.: 048 / 473 315
Mob. 070 / 711 788

Büro Stuttgart
Tel. 0711 / 8 17 78 72
Fax 0711 / 8 17 78 73
Mobil 0171 / 5 46 32 20
e-mail: dautoski@web.de

70469 STUTTGART - Leobenerstr. 33 - FEUERBACH

FREIBURG
OFFENBURG
KARLSRUHE
STUTTGART
ULM
AUGSBURG
MÜNCHEN
KUMANOVO
SKOPJE
GOSTIVAR
KICEVO

↓ VERBINDUNG MIT SPOJUVANJE SO ↓
STRUGA PRILEP
OHRID BITOLA

BALI D.o.o Struga
Mob. 070 / 247 920
0173 / 9410324

Büro Freiburg
Tel. 0761 / 500 235
Mob. 0170 / 411 7693

Büro Offenburg
Tel. 0781 / 17 48

Sekoja sreda, petok i nedela
Germanija - MAKEDONIJA
Sekoja sreda, sabota i nedela
Makedonija - GERMANIJA

Informacii i rezervacii od 900 do 2100 časot